

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

Тетяна Сак

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи

Луцьк
2023

УДК 651.928
С-46

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол №9 від 17.05.2023 р.).

Рецензент: *Стащук О.В.* – д.е.н., професор, зав.кафедри фінансів, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Сак Тетяна Василівна

С-46 Еколого-економічна безпека: методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2023. 68 с.

Анотація: методична розробка містить план практичних занять з освітнього компоненту «Еколого-економічна безпека», розрахункові завдання та ситуаційні вправи до практичних робіт, завдання для самостійної роботи, список основної та додаткової літератури.

Рекомендовано здобувачам освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка за освітньо-професійною програмою «Економіка довкілля і природних ресурсів», галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» за освітньо-професійною програмою «Економіка підприємства» денної та заочної форм навчання.

УДК 651.928

© Сак Т. В., 2023

©Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2023

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Мета та завдання освітнього компоненту «Еколого-економічна безпека»	6
2. План практичних робіт	9
3. Завдання для самостійної роботи	32
4. Тестові завдання	37
5. Перелік питань до підсумкового контролю	55
Рекомендована література	59
Додатки	61

ВСТУП

Динамічний розвиток суспільного життя обумовлює перманентні зміни економічних процесів, які частіше за все відбуваються в умовах зростання невизначеності. Глобалізація економіки, міжнародна інтеграція, посилення конкуренції в усіх сферах діяльності людини, зміни як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі породжують низку небезпек, що можуть впливати на стан соціально-економічного розвитку країни в цілому та окремих суб'єктів господарювання зокрема.

Однією з умов, що забезпечують успішне функціонування та розвиток як суб'єктів господарювання, так і економіки взагалі, є комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки на різних рівнях управління. Постійні зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, поява нових чинників, які формують основи фінансово-економічної безпеки, необхідність застосування нових методів та алгоритмів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств, створення систем управління нею та якісної підготовки фахівців в цій сфері.

Освітній компонент «Еколого-економічна безпека» посідає важливе місце у підготовці професіоналів з економіки. Він вивчає організацію та управління еколого-економічною безпекою підприємств, установ та організацій різних форм власності аналіз та прогнозування динаміки розвитку потенційних і реальних загроз життєво необхідним інтересам підприємств; сприяє набуттю навичок стратегічного мислення та практичного застосування методологічного апарату дисципліни, оволодінню методом кейс-аналізу, навичками аналітичного обґрунтування розв'язання стратегічних проблем, оперативної розробки та організації заходів щодо попередження і нейтралізації загроз та ризиків еколого-економічної безпеки.

Предметом вивчення освітнього компоненту є сучасні загрози еколого-економічній безпеці; організація комплексної системи забезпечення еколого-економічної безпеки держави, підприємств; формування та реалізація стратегії еколого-економічної безпеки підприємства як складової його загальної стратегії

розвитку; організаційно-правові основи і механізми управління майновою безпекою на підприємстві та сучасні суспільні технології протидії проявам тероризму; джерела виникнення рейдерства і протиправних поглинань та основні напрями забезпечення безпеки підприємств при виникненні корпоративних конфліктів; зміст міжнародних стандартів в галузі безпеки та стандарти інформаційної безпеки в НАТО і ЄС.

Практична та самостійна робота студентів з даного курсу включає: опитування лекційного матеріалу й тем, винесених на самостійне вивчення, захист рефератів, розв'язування задач та виконання ситуаційних вправ та тестових завдань.

Контроль знань проводиться шляхом опитування на практичних заняттях, написанням модульних контрольних робіт, експрес-опитуванням, захисту індивідуальних практичних завдань, тестування.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ «ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА»

Освітній компонент «Еколого-економічна безпека» належить до переліку нормативних і спрямований на вивчення сучасних загроз еколого-економічній безпеці; особливостей організації комплексної системи забезпечення еколого-економічної безпеки держави, регіонів, підприємств для попередження ризиків та втрат.

Метою освітнього компонента «Еколого-економічна безпека» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок щодо забезпечення системи еколого-економічної безпеки, розвитку професійних компетенцій економічного протистояння загрозам та управління наслідками їх впливу.

Завдання освітнього компонента: досконале опанування майбутніми фахівцями науково-методичних знань та аналітико-розрахункових і управлінських навичок в сфері забезпечення еколого-економічної безпеки, формування в слухачів навичок по своєчасному визначенню кризових ситуацій у діяльності підприємства для запобігання можливого збитку внаслідок неефективного використання корпоративних ресурсів.

Результати навчання (компетентності), які отримують здобувачі освіти під час вивчення освітнього компонента:

Для ОПП «Економіка довкілля і природних ресурсів»:

Інтегральна компетентність

Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог

Загальні компетенції

ЗК2.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3.Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК5. Здатність працювати в команді.

ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові) компетенції

СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

СК10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

ПРН 2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН 11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

ПРН 12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

ПРН 13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

ПРН 14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

Для ОПП «Економіка підприємства»:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі підприємництва, торгівлі та біржової діяльності або у процесі навчання, проведення досліджень та/або здійснення інновацій, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетенції

ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 9. Здатність діагностувати економічні, соціальні, моральні, морально-етичні наслідки застосування на практиці нових економічних інструментів, розробок і методик .

Фахові компетенції

ФК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

ФК 9. Здатність оцінювати рівень еколого-економічної безпеки суб'єктів підприємництва та розробляти заходи її підвищення.

Програмні результати навчання

ПРН 2. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі і біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення.

ПРН 5. Вміти професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

ПРН 10. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків.

ПРН 16. Уміння оцінювати складові еколого-економічної безпеки підприємницьких структур, а також розробляти превентивні програми і заходи.

2. ПЛАН ПРАКТИЧНИХ РОБІТ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

**ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

Питання для обговорення

- 1.1. Сутність екологічної безпеки
- 1.2. Інтереси у сфері екологічної безпеки України
- 1.3. Основні поняття та категорії екологічної безпеки

**ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ТА
МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЕКОСИСТЕМ
УКРАЇНИ**

Питання для обговорення

- 2.1. Оцінка екологічного стану в Україні
- 2.2. Механізми забезпечення екологічної безпеки

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

**ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ**

Питання для обговорення

- 3.1. Сутність економічної безпеки держави
- 3.2. Складові економічної безпеки держави

**ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4. СИСТЕМА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ПІДПРИЄМСТВА**

Питання для обговорення

- 4.1. Поняття економічної безпеки
- 4.2. Поняття складових економічної безпеки підприємства, їх характеристика
- 4.3. Принципи забезпечення економічної безпеки підприємства

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5. НЕГАТИВНІ ЧИННИКИ ТА ЗАГРОЗИ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА

Питання для обговорення

- 5.1. Негативні чинники впливу на стан складових економічної безпеки підприємства та їх характеристика
- 5.2. Загрози та чинники впливу на еколого-економічну безпеку підприємства
- 5.3. Сутність та значення діагностики в управлінні економічною безпекою бізнесу
- 5.4. Методика діагностики економічної безпеки підприємства
- 5.5. Система показників економічної безпеки підприємства
 - 5.5.1. Показники фінансової безпеки підприємства.
 - 5.5.2. Показники інтелектуально-кадрової безпеки підприємства.
 - 5.5.3. Показники техніко-технологічної безпеки підприємства.
 - 5.5.4. Показники інформаційної безпеки підприємства.
 - 5.5.5. Показники екологічної безпеки підприємства.
 - 5.5.6. Показники силової безпеки підприємства.
 - 5.5.7. Показники ринкової безпеки підприємства.
 - 5.5.8. Показники інтерфейсної безпеки підприємства.

Розрахункове завдання

Оцінити рівень економічної безпеки підприємства, зробити висновки щодо стану економічної безпеки та запропонувати заходи її забезпечення.

Аналітично-розрахункове завдання виконується у такій послідовності:

1. Оцінити стан економічної безпеки підприємства.

Для цього необхідно виконати такі дії:

1.1. Розрахувати показники економічної безпеки в розрізі окремих функціональних складових на нижченаведеною системою (Додаток А).

1.2. Стандартизувати розраховані показники.

1.3. Визначити комплексні показники безпеки складових економічної безпеки.

1.4. Визначити рівень економічної безпеки підприємства.

Узагальнений показник рівня економічної безпеки доцільно визначати шляхом зважування комплексних показників безпеки окремих функціональних складових на відповідні їм вагові коефіцієнти

Питому вагу значимості функціональних складових економічної безпеки студент визначає самостійно. Приклад розподілу вагових пріоритетів подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Питома вага функціональних складових економічної безпеки підприємства

Фінансова	Інтелектуально-кадрова	Техніко-технологічна	Політико-правова	Інформаційна	Екологічна	Силова	Ринкова	Інтерфейсна	Всього
0,20	0,10	0,2	0,05	0,10	0,05	0,05	0,15	0,10	1

Для інтерпретації отриманого результату скористатися шкалою оцінки рівня економічної безпеки підприємства в таблиці 2:

Таблиця 2

Шкала оцінки рівня економічної безпеки підприємства

Діапазон значень узагальненого показника економічної безпеки підприємства	Рівні економічної безпеки
[0-0,33]	Низький
(0,33-0,67]	Середній
(0,67-1,0]	Високий

2. На основі розрахованих показників проаналізувати, які негативні чинники впливають на економічну безпеку підприємства та до яких наслідків вони можуть призвести.

3. Запропонувати заходи забезпечення економічної безпеки підприємства.

Для розрахунків використовувати дані діючого підприємства або умовні дані, що наведені в додатку Б.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6. ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Питання для обговорення

6.1. Сутність, мета та завдання системи управління економічною безпекою підприємства

6.2. Порядок формування системи економічної безпеки

6.3. Основні елементи системи управління економічною безпекою підприємства

6.4. Концепція економічної безпеки підприємства

6.5. Основи організації управління економічною безпекою підприємства

6.6. Принципи організації управління економічною безпекою підприємства

6.7. Структура служби фінансово-економічної безпеки підприємства

6.8. Функції відділу (служби) фінансово-економічної безпеки підприємства

Ситуаційна вправа

ПАТ «ЕНКО» спеціалізується на випуску низьковольтних комплектних пристроїв (НКП), призначених для прийому і розподілення електроенергії, управління, регулювання, автоматизації, виміру, сигналізації та захисту обладнання, що здійснює передачу і використання електроенергії.

Як головні завдання забезпечення фінансово-економічної безпеки ПАТ «ЕНКО» визначено: захист законних прав та інтересів засновників, менеджерів і персоналу; моніторинг оточення підприємства на основі довідкових, статистичних та інших матеріалів; ідентифікацію потенційних загроз безпеки і оцінку небезпеки

їх реалізації за вартісними показниками вірогідності; охорону персоналу і майна підприємства, а також матеріальних носіїв інформації, що містять відомості, які охороняються; профілактику і припинення можливої протиправної діяльності персоналу на шкоду безпеці підприємству.

Організаційно підприємство являє собою цілісний майновий комплекс; філій та дочірніх підприємств товариство не має. Організаційну структуру управління наведено на рисунку 1.

Завдання:

1. Дати аналітичну оцінку діючої організаційної структури управління економічною безпекою.
2. Визначити які посади та структурні підрозділи необхідно ввести додатково для забезпечення фінансово-економічної безпеки.
3. Обґрунтувати зміни, що відбудуться в організаційній структурі управління.

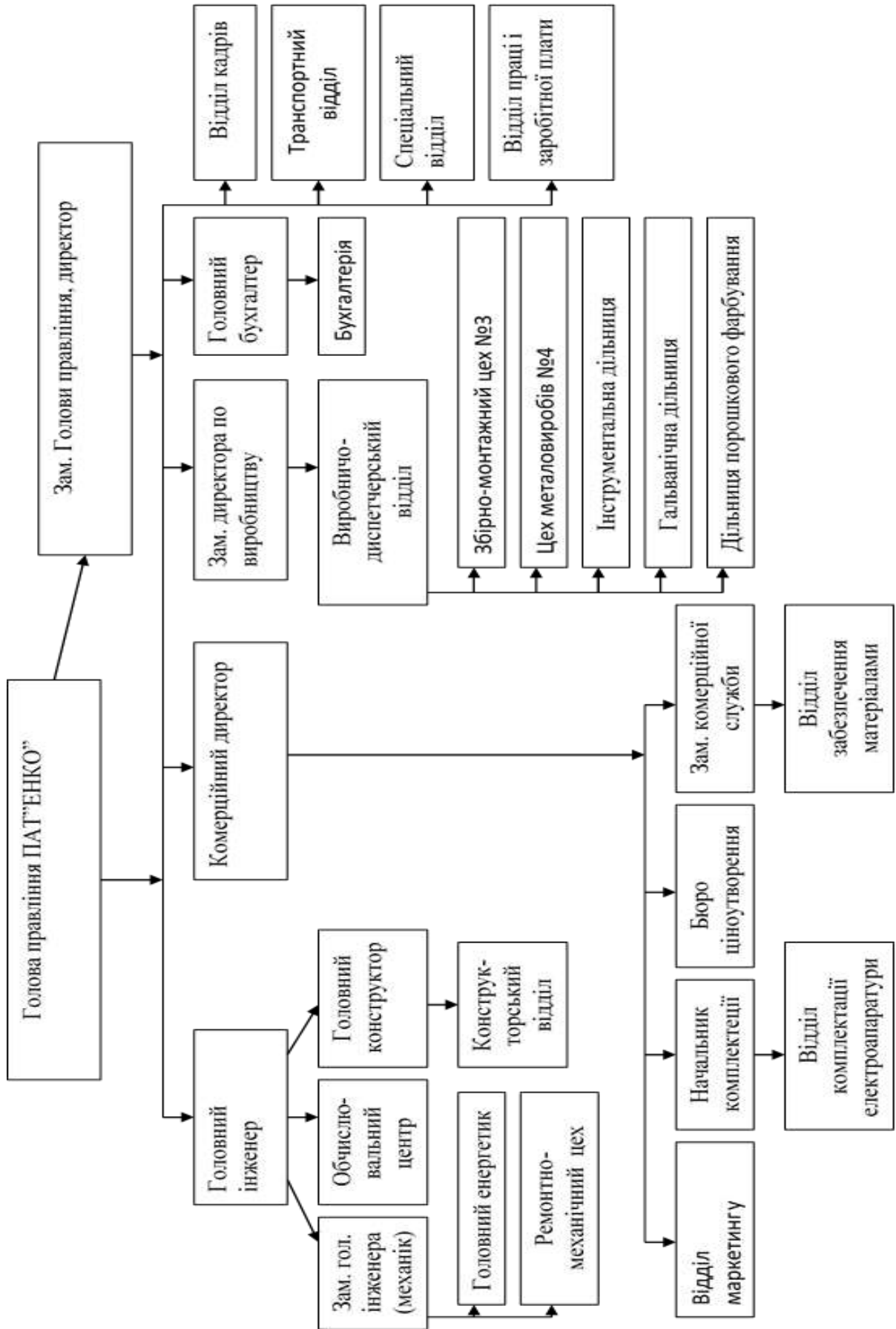


Рис. 1. Організаційна структура підприємства

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СКЛАДОВОЇ ЙОГО ЗАГАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ

Питання для обговорення

- 7.1. Сутність стратегії економічної безпеки підприємства
- 7.2. Послідовність формування стратегії економічної безпеки підприємства
- 7.3. Стратегічний аналіз економічної безпеки підприємства
- 7.4. Види стратегій економічної безпеки підприємства

Ситуаційна вправа 1.

Використовуючи інформацію про сильні й слабкі сторони, про можливості й загрози приладобудівного підприємства, наведену в таблицях 1, 2, побудуйте матрицю SWOT із зазначенням полів (запропонуйте стратегії забезпечення економічної безпеки для кожного поля)

Таблиця 1 - Сильні та слабкі сторони діяльності підприємства

Аспект середовища	Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Виробництво	<ol style="list-style-type: none"> 1. Наявність власних розробок продукції, новаторство 2. Ефективна система контролю якості 3. Низькі витрати на одиницю продукції 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Велика енергомісткість 2. Швидкостаріючі виробничі потужності 3. Неповне використання потужностей
2. Фінансовий стан	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність довгострокових боргів 2. Платоспроможність 3. Незалежність від зовнішніх джерел фінансування 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мала ефективність активів 2. Наявність на балансі підприємства неприбуткових підприємств соціальної сфери 3. Обмежені інвестиційні можливості
3. Ефективність збуту та просування продукції	<ol style="list-style-type: none"> 1. Стабільні канали поширення та просування товарів 2. Цінові переваги на зовнішньому ринку та монополія (на окремі товари) на внутрішньому ринку 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Не вистачає коштів для вивчення та дослідження ринку

Таблиця 2 - Загрози та можливості діяльності підприємства

Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Курс політики уряду на розвиток ринкових відносин 2. Невисока конкуренція за певними видами продукції 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Високі податки 2. Нестабільність в економіці

Ситуаційна вправа 2.

Підприємство холдингового типу „Нафтохімічний концерн” – визначний в Україні лідер з виробництва нафтохімічної і сільськогосподарської продукції, полімерів, хлорвуглеводних, кольорових металів, товарів споживання. Загалом воно виробляє понад 100 видів продукції. Значна частина продукції (понад 80%) призначена для подальшої переробки, тобто основними споживачами є підприємства обробної промисловості. Ця обставина мала різні наслідки для успіху бізнесу даного підприємства залежно від діючої системи господарювання. За часів централізованого розподілу продукції за цінами, які забезпечували відповідну рентабельність, вона надходила заздалегідь визначеним підприємствам. При переході до ринкової економіки з'ясувалося, що „НХК” має неефективну систему управління, не визначено його пріоритетні напрями розвитку в нових умовах господарювання.

Гігантські розміри підприємства (холдинг об'єднує 8 гірничодобувних, металургійних, хімічних і нафтохімічних заводів) тільки ускладнили ці проблеми. Прибутки, які отримували окремі підрозділи підприємства, вкладалися в нерентабельні виробництва. Врешті-решт досить швидко „НХК” залишився без оборотних коштів, у повній залежності від гуртових покупців.

Після деяких сумнівів вище керівництво „НХК” ухвалило рішення про приєднання двох нафтогазовидобувних підприємств, щоб створити замкнений цикл на деяких виробництвах. Однак невеликий вигравш від отримання дешевих нафтопродуктів міг призвести до банкрутства й приєднані підприємства. Під державні гарантії було взято кредит для будівництва заводу з виробництва поліетилену. Але це також не дало бажаних результатів. Річний обсяг реалізації зменшився на 19%, балансові збитки порівняно з попереднім роком збільшились у чотири рази, швидко зростала кредиторська заборгованість (35% за рік).

Наприкінці 2005 року за рішенням уряду контрольний пакет акцій „НХК” було передано в управління СП „ГНК”, яке працює на українському ринку переробки нафти, реалізації нафтопродуктів і продукції хімічної промисловості. Проведений

аналіз засвідчив, що постійне зростання кредиторської заборгованості було зумовлене нестачею оборотних коштів, збитковою діяльністю і некваліфікованими діями керівництва. Було здійснено спробу вдосконалити систему управління, замінено частину керівників вищого рівня. Завдяки цьому відбулися деякі зрушення (частково ліквідовано заборгованість за енергоресурси). Три з восьми заводів нафтохімічного концерну збільшили випуск продукції порівняно з минулим роком, тоді як на решті підприємств спад виробництва становив 15-28%. Стало зрозумілим, що передача „НХК” в управління уповноваженій особі швидкого результату не принесе.

Погашення заборгованості перед усіма кредиторами, на думку деяких експертів, можливе лише у разі банкрутства підприємства. Та керівництво ще сподівається залучити нових інвесторів (зацікавленість у співпраці вже виявили деякі іноземні компанії). Однак радикальним антикризовим заходом вважають реструктуризацію концерну, зокрема створення на його базі 14 самостійних підприємств зі статусом юридичної особи.

Таким чином, нафтохімічний холдінг, вартість якого ще п'ять років тому інвестори оцінювали в один мільярд доларів, сьогодні шукає шляхи до виживання.

Визначте основні загрози фінансово-економічній безпеці підприємства. Проаналізуйте ситуацію і визначте:

- заходи по забезпеченню ФЕБ, які використовувало підприємство „НХК” на різних етапах свого існування;
- стратегічні помилки, які були допущені керівництвом холдингу;
- заходи, які можна порекомендувати підприємству для виходу з проблемних ситуацій.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8. АНТИКРИЗОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Питання для обговорення

- 8.1. Сутність та принципи антикризового управління підприємством
- 8.2. Організація антикризового управління на підприємстві

8.3. Реструктуризація підприємства: сутність, види та форми

8.4. Сутність та порядок проведення санації підприємства

8.5. Банкрутство та ліквідація підприємства

8.6. Діагностика банкрутства підприємства

Практичне завдання 1

Підприємство здійснило реструктуризацію підприємства шляхом його розукрупнення та створення нових функціональних управлінських структур і виробничих підрозділів (дочірніх підприємств).

Вихідні економічні показники підприємства до реструктуризації:

- обсяг виробництва товарної продукції – 127954 тис. грн.;
- валові витрати на виробництво продукції – 106052 тис. грн.;
- чисельність персоналу – 7384 осіб;
- середньомісячна заробітна плата одного працівника – 1280 грн.

Показники підприємства після реструктуризації:

- обсяг виробництва товарної продукції не змінився;
- чисельність персоналу – 6984 осіб;
- середньомісячна заробітна плата одного працівника збільшилась на 8 %.

Розрахувати показники економічної ефективності реструктуризації підприємства:

- абсолютне й відносне зменшення чисельності персоналу;
- абсолютну економію заробітної плати з відрахуваннями на соціальне страхування;
- відносне зниження валових витрат на виробництво продукції;
- абсолютний і відносний приріст валового прибутку;
- ступінь росту рентабельності виробленої продукції;
- відносне підвищення продуктивності праці персоналу підприємства.

Практичне завдання 2

На кінець звітнього періоду із сукупної вартості майна підприємства в 734 тис. грн. оборотні активи становлять 217 тис. грн. Довгострокові зобов'язання підприємства – 185 тис. грн, короткострокові зобов'язання – 426 тис. грн.

Вартість реалізованої продукції підприємства за звітний період становила 851 тис. грн., собівартість якої 762 тис. грн.

Прибуток від фінансової діяльності підприємства 116 тис. грн. Від інвестиційної діяльності підприємство отримало збиток 87 тис. грн.

На підставі наведених даних розрахувати імовірність банкрутства підприємства відповідно до моделі Альтмана.

Ситуаційна вправа 1

Підприємство „Львівприлад” до початку 90-х років належало до найпотужніших виробників електровимірювальних приладів. На підприємстві працювали понад 5 тис. чоловік. Вони виробляли близько 660 тис. одиниць 20 видів продукції, які користувалися сталим попитом у споживачів. Однак з 1992 р. підприємство охопила криза: обсяги скоротилися майже в 60 разів і, відповідно, зменшилась чисельність працівників. На думку керівництва підприємства, основними причинами такого стану стали:

а) певні бар'єри для освоєння підприємством ринків колишніх республік СРСР і країн соціалістичного табору, які об'єктивно виникли в результаті краху й розпаду комуністичного блоку як єдиної політико-економічної системи та створення на цих теренах незалежних держав, між якими (а саме між їх господарюючими суб'єктами) на певний період часу відбувся розрив економічних зв'язків;

б) невідповідність виробів міжнародним стандартам;

в) поява небезпечних і агресивних конкурентів південно-азійського регіону, виробу яких значно дешевші та якісніші.

У 1996 р. завод було перетворено у відкрите акціонерне товариство (ВАТ), акції якого належали: державі (80,3%); 16 юридичним (5,2%); 1520 фізичним особам, зокрема працівникам підприємства (14,5%). Державні корпоративні права

на управління акціями ВАТ „Львівприлад” терміном на 5 років було передано обласній адміністрації. Проте реорганізація не дала бажаних результатів. На сьогодні у традиційному виробництві зайнято лише 420 осіб, ще 1,6 тис. осіб перебуває у відпусках за власний рахунок. Кредиторська заборгованість становить 5 млн. грн., на рахунки „Львівприладу” накладено арешт. Основні фонди старіють, рівень їх спрацювання досягнув критичної межі. За оцінками фахівців, унаслідок продажу цих фондів можна отримати лише 3,6 млн. грн.

Кілька разів ВАТ „Львівприлад” здійснював спроби знайти інвестора, але безрезультатно. За підрахунками, на модернізацію усього виробництва потрібно понад 300 тис. доларів, хоча існує альтернативний варіант менших інвестицій – 120 тис. доларів для переобладнання однієї виробничої лінії. Проте переговори закінчувалися одразу після ознайомлення з підприємством. Іноземців відлякував також несприятливий інвестиційний клімат в Україні.

Визначте основні загрози фінансово-економічній безпеці підприємства. Запропонуйте три (мінімально) можливі стратегічні альтернативи розвитку АТ „Львівприлад” за існуючих умов. Вкажіть переваги й недоліки кожної з альтернативи, що пропонуються.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9. КОРПОРАТИВНІ КОНФЛІКТИ. РЕЙДЕРСТВО

Питання для обговорення

- 9.1. Поняття “корпоративний конфлікт”
- 9.2. Види корпоративних конфліктів
- 9.3. Поняття «рейдерство» та його види
- 9.4. Особливості діагностування сигналів загрози з боку рейдерів.
- 9.5. Організаційно-управлінське забезпечення діяльності підприємства в умовах рейдерських загроз.
- 9.6. Особливості діяльності служби безпеки підприємства в умовах рейдерських загроз.
- 9.7. Організація системи захисту підприємства від рейдерських захоплень

Практичне завдання

Використовуючи ЗМІ та джерела Інтернет, навести приклад рейдерських захоплень підприємств. Проаналізувати технології та методи рейдерства в Україні на конкретних прикладах.

Ситуаційна вправа 1

Начальник підрозділу безпеки банківської діяльності подав на розгляд Правління банку проект Положення про комерційну таємницю банку. У процесі його вивчення у членів Правління виникли питання щодо доцільності надання статусу комерційної таємниці деяким видам інформації. Перед начальником підрозділу безпеки було поставлене запитання: якими критеріями він користувався, визначаючи відомості, що мають становити комерційну таємницю банку, якщо частка останнього на ринку банківських послуг становить понад 15 %. Крім того, через банк здійснюється фінансування майже 80 % державних програм у сфері сільського господарства. Як би ви відповіли на це запитання?

Ситуаційна вправа 2

Ви – співробітник банку. Одного разу до вас зателефонував знайомий вам слідчий прокуратури і, посилаючись на відповідний закон, попросив підготувати для нього у справі, яка перебуває у провадженні прокуратури, відповідну інформацію про клієнта вашого банку – юридичну особу. Чи будете ви виконувати його прохання і якщо будете, то як?

Ситуаційна вправа 3

Ви – співробітник підрозділу безпеки банку – викрили канал витоку інформації. Після доповіді начальникові підрозділу останній запропонував вам розробити заходи щодо локалізації і перекриття даного каналу. Причому ці заходи мають передбачати тільки організаційні рішення. Що потрібно буде вам зробити, щоб виконати доручення свого шефа?

Ситуаційна вправа 4

Акціонерне товариство протягом тривалого терміну не виплачує акціонерам дивіденди. Члени правління товариства отримують винагороду в такому високому розмірі, що залишається частина прибутку товариства, вкрай мала і недостатня для успішного розвитку господарської діяльності товариства. Мажоритарні акціонери, які володіють у сукупності 76 % акцій товариства, прийняли рішення про відсторонення від посади члена правління, обраного до складу правління міноритарними акціонерами, які володіють у сукупності 24 % акцій товариства.

Які дії можуть вжити міноритарні акціонери для захисту своїх прав та інтересів, а також інтересів акціонерного товариства?

Ситуаційна вправа 5

Засновники А, В, С і D прийняли рішення про заснування акціонерного товариства. Статутний капітал, розмір якого був встановлений у 100 грошових одиниць, був розділений на 100 акцій з номінальною вартістю в 1 грошову одиницю. Засновники А і В підписалися на 40 акцій кожен, засновники С і D – на 10 акцій кожен. Засновник А у зв'язку з тимчасовою нестачею коштів оплатив акції за ціною 0,80 грошових одиниць, але, розуміючи, що формування певної частини статутного капіталу за рахунок вкладів саме в грошовій формі вельми важливо для успішного початку діяльності товариства, пообіцяв, що як тільки його фінансове становище покращиться, він, безумовно, готовий придбати додаткові акції, у зв'язку з чим в установчих документах товариства була закріплена його обіцянка придбати в рамках першої майбутньої емісії акцій додаткові акції на суму не менше 8 грошових одиниць. Засновник В запропонував в якості оплати акцій, на які він підписався, внести нещодавно куплений ним ноутбук. Засновники оцінили вартість ноутбука в 40 грошових одиниць. Засновники С і D в оплату акцій внесли внески в розмірі 10 грошових одиниць кожен. У реєстрації акціонерному товариству було відмовлено.

Посилаючись на нормативні акти, визначте причини відмови в реєстрації товариства і вкажіть засновникам на дії, які їм необхідно вжити для того, щоб забезпечити реєстрацію товариства.

Ділова гра "Корпоративний конфлікт на промисловому підприємстві"

Мета: ознайомити з конфліктними ситуаціями, що виникають на промислових підприємствах в період їх реконструкції, навчити розпізнавати причини та види конфліктів, а також знаходити можливі варіанти їх вирішення.

Етапи гри:

1. Інформування: акціонерне товариство, що випускає продукцію хімічного профілю (наприклад, миючі засоби), опинилося на межі банкрутства. Продукція підприємства через низьку якість і високу собівартість не витримує конкуренції на ринку збуту. Для рентабельної роботи підприємства необхідно вжити таких заходів:

- а) замінити застаріле обладнання на нове;
- б) скоротити приблизно на половину число працівників;
- в) підвищити кваліфікацію працівникам, що залишилися;
- г) знайти (залучити) додаткове фінансування;
- д) радикально перебудувати всю структуру підприємства.

На підприємстві працюють 100 – 150 осіб. Усі працівники поділяються на такі категорії:

- а) адміністративно-управлінський апарат;
- б) працівники передпенсійного віку;
- в) жінки, які мають малолітніх дітей;
- г) всі інші працівники.

Усі працівники є акціонерами свого підприємства.

2. Учасники гри:

- акціонери: мажоритарні, міноритарні;
- наглядова рада;

генеральний директор підприємства;

технічний директор;

менеджер з фінансів;

керуючий персоналом;

голова профспілкового комітету;

представники всіх категорій працівників (а, б, в, г);

група експертів. 3. Умови гри: проходять загальні збори акціонерів підприємства, на якому розгортається дискусія про шляхи і методи реконструкції підприємства. На зборах присутні усі учасники гри.

Наглядова рада готує загальні збори акціонерів.

Генеральний директор відкриває збори і в загальних рисах доповідає про сформовану ситуацію.

Технічний директор говорить про необхідність впровадження прогресивної технології, пропонує свої варіанти реконструкції підприємства.

Менеджер з фінансів пропонує можливі варіанти залучення додаткового фінансування, необхідного для проведення реконструкції підприємства і вирішення кадрових питань.

Керуючий персоналом висловлює свою думку про шляхи вирішення кадрових проблем.

Голова профкому відстоює права працівників підприємства і пропонує свої варіанти вирішення проблеми.

Представники всіх категорій працівників прагнуть захистити своїх колег і висловлюють свою точку зору з приводу реконструкції підприємства.

Генеральний директор підводить підсумки минулої дискусії.

Обговорення гри: висловлювання експертів з проблем реформування акціонерного товариства та про хід минулої дискусії. Загальне обговорення минулої гри.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Питання для обговорення

- 10.1. Сутність інтегрованої системи менеджменту забезпечення безпеки підприємства
- 10.2. Система управління безпекою праці на базі стандартів OHSAS 18000
- 10.3. Ризик менеджмент за вимогами міжнародного стандарту ISO/IES 27001
- 10.4. Міжнародні стандарти системи екологічного менеджменту ISO 14000
- 10.5. Основні засади політики у сфері управління професійною безпекою і здоров'ям.
- 10.6. Елементи системи управління професійною безпекою і здоров'ям.
- 10.7. Методологія планування професійної безпеки і здоров'я.
- 10.8. Впровадження системи управління професійною безпекою і здоров'ям.
- 10.9. Перевірка, коригування та аналіз дії системи управління професійною безпекою і здоров'ям.

Ситуаційна вправа 1

Олег Бойко - генеральний директор у ТОВ "Форум", яке займається оптово-роздрібною торгівлею будівельних матеріалів. Нещодавно його заступник Василь Приймак подав заяву про звільнення за власним бажанням. У неофіційній розмові причину свого звільнення він пояснив складними сімейними обставинами, які унеможливають належне виконання посадових обов'язків, оскільки підприємство знаходиться у стадії реорганізації й технологічних змін. Значні фінансові кошти були виділені на впровадження програми автоматизації підприємства, підтримання рекламної кампанії та навчання персоналу. У зв'язку з цим протягом двох місяців затримувалась заробітна плата працівникам апарату управління.

Перед Олегом Бойком постала проблема вибору кандидатури на "гарячу посаду" заступника.

Олег упевнений, що в умовах реорганізації підприємства обирати кандидата необхідно тільки серед свого персоналу. На розгляд керівнику менеджером з

персоналу були подані списки кандидатур, які були зараховані до кадрового резерву керівників. Це - Вадим Кругленко, Олесь Савченко, Олена Тарасова (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристики кандидатів на вакантну посаду

Характеристики	Вадим Кругленко	Олесь Савченко	Олена Тарасова
Вік	42	45	38
Освіта	Вища економічна, інженер-економіст	Вища технічна, інженер-механік	Вища економічна, економіст
Посада, що обіймає	Начальник відділу збуту та постачання (4 роки)	Головний інженер (7 років)	Головний економіст (5 років)
Досвід роботи	3 роки - ген. директор ТОВ "Коно" (встановлення бронедверей), 10 років - ТОВ "Мольва" менеджер, начальник відділу продаж	4 роки - головний інженер, 5 років - начальник виробництва. (всі роки на фабриці "Хімволокно")	1 рік - заст. директора з економічних питань, 3 роки - начальник планового відділу, 3 роки - економіст, 3 роки-бухгалтер (всі у ТОВ "Цермет»)
Професійні вміння та навички	Високорозвинені та забезпечують необхідний рівень виконання професійних завдань з елементами творчого ставлення до справи, здатний генерувати обґрунтовані ідеї і сприяє їх реалізації	Високорозвинені та забезпечують необхідний рівень виконання професійних завдань, виявляє ініціативу, активний, наполегливий	Розвинені та забезпечують виконання практичних завдань професійного характеру на високому рівні, здатна генерувати обґрунтовані ідеї та пропозиції, які заслуговують на увагу і сприяє їх реалізації
Здатність до лідерства	Володіє добре розвиненими здібностями, позитивно впливає на людей, виявляє якості ситуаційного лідера	Здатний позитивно впливати на людей, має якості лідера	Володіє добре розвиненими здібностями, позитивно впливає на людей, якості лідера, виявлені яскраво
Навички комунікації	Вихований, комунікабельний, але іноді у критичних ситуаціях допускає елементи нетактовного ставлення по своїх підлеглих	Вихований, у спілкуванні доброзичливий, тактовний	Добре вихована, тактовна у спілкування з людьми; у критичних ситуаціях завжди поводить себе коректно і водночас із розумінням
Професіоналізм у керівництві підрозділом	Чітко пояснює поставлені завдання, надає потрібну інформацію та професійні поради	Роз'яснює завдання доступно, докладно, вчасно консультує	Роз'яснює завдання доступно, докладно, вчасно консультує
Здатність до переговорів	Цілеспрямовано репрезентує точку зору, не ігноруючи належних контраргументів	Репрезентує точку зору професійно, конкретно, може переконливо аргументувати	Репрезентує точку зору професійно, конкретно, може переконливо аргументувати
Лояльність організації	Задоволений, що працює в компанії, позитивно сприймає організацію і себе в ній	Добре знає підприємство, стриманий у розмовах щодо прихильності до організації	Лояльна щодо організації

Завдання:

1. Сформулювати основні вимоги, що висувуються до сучасного керівника, щоб завершити проведення змін на підприємстві.
2. Обґрунтувати та вибрати зі списку кадрового резерву кандидатуру на вакантну посаду заступника директора ТОВ "Форум".

3. Побудувати програму адаптації кандидата на посаду заступника генерального директора ТОВ "Форум"

Ситуаційна вправа 2

"Ля руж" позиціонувався як елітний ресторан для заможних людей. Головною метою його діяльності є надання послуг високого рівня, віддаючи перевагу європейській кухні з акцентом на французьку.

Власник бізнесу не розраховував отримувати великий прибуток від діяльності ресторану. Це був свого роду опосередкований рекламний крок для його концерну, основною діяльністю якого є фінансово-консалтингова діяльність. Основний фінансовий бізнес давав стабільний дохід, і проект відкриття нового ресторану мав на меті задовольнити особисті амбіції власника та відігравати певну іміджеву роль. До того ж кожен аспект роботи ресторану певним чином мав віддзеркалювати (що було вкрай важливим) репутацію компанії та особисто його власника.

Комплектуванням штату та розстановка персоналу ресторану власник Юрій Луньов доручив HR-директору компанії Ользі Челій, яка до цього не здійснювала пошук та відбір фахівців ресторанної справи і переважно займалася відбором, оцінюванням, стимулюванням та розвитком спеціалістів фінансової сфери. Але, обговоривши із шефкухарем, кого саме і якої кваліфікації необхідно відібрати, Ольга вирішила виділити трьох менеджерів з наймання персоналу, щоб до контрольної дати відкриття ресторану за два тижні встигнути сформувати штат у кількості 76 осіб.

Відкриття ресторану "Ля руж" супроводжувалося шикарною презентацією з кульками, розрізанням червоної стрічки, вечірнім салютом...

Через місяць після відкриття виникли перші проблеми і непорозуміння з персоналом, переважно офіціантами. Так, у ряді випадків рівень обслуговування клієнтів був не "найсуперовим", як декларувалося на відкритті. Від клієнтів почали надходити скарги на повільність та "неповороткість" офіціантів, їх недостатню кваліфікованість щодо приготовлених блюд, небажання спілкуватися та низькі комунікативні якості. Спроба дисциплінувати офіціантів за допомогою

одноденного навчання не дало позитивних результатів. Через тиждень декілька офіціантів звільнилися. До того ж, навіть кращі працівники скаржилися на надто високі вимоги і недостатньо комфортні умови роботи (з їхньої точки зору), а також низький рівень оплати (у тому числі й на незручну уніформу).

Дізнавшись про такий стан речей, Ольга вирішила звернутися до Луньова з пропозицією підвищити заробітну плату обслуговуючому персоналу ресторану. Луньов цю пропозицію сприйняв неохоче, але, поміркувавши два дні, все-таки погодився підвищити розмір компенсаційних винагород на 20% (з надією на підвищення рівня лояльності працівників ресторану). Але через декілька місяців справи у ресторані з персоналом не покращилися, плинність серед офіціантів зростає, звільнилося декілька менеджерів ресторану. Ольга була роздосадувана і не знала, чим можна вмотивувати персонал ресторану. Вона ж звикла відбирати та оцінювати фінансистів, менеджерів, аналітиків ринку. До того ж, наприкінці року у головному офісі компанії проводилася процедура оцінювання та атестування працівників. Порадившись зі своїми колегами, Ольга замовила декілька тренінгів по роботі з клієнтами. Але й це не дало відчутних результатів. Луньов вирішив відсторонити Ольгу від роботи з персоналом ресторану, запропонувавши зосередитися на діяльності головного офісу компанії. "Післязавтра я збираю нараду, підготуйте, будь ласка, повний звіт з персоналу ресторану", і роздратовано наказав він.

На нараді було проаналізовано стан роботи з персоналом, визначені основні проблеми, з якими стикаються менеджери й одностайно прийняте рішення прийняти на роботу нового менеджера з досвідом роботи у ресторанному бізнесі. Новий HR-спеціаліст, Віктор Кашин, з перших днів роботи склав перелік критеріїв за тими категоріями, яким повинні відповідати працівники ресторану. Перш за все, це були такі якості як врівноваженість, впевненість, витримка, вміння швидко знаходити вихід з конфліктних ситуацій, а також мінімальні знання французької кухні.

Згодом Віктор для усього персоналу ресторану провів оцінювання за методикою асистент центру, після якого було вирішено звільнити тих, хто не

відповідав критеріям щодо роботи з клієнтами. Персонал скоротили на третину. Нові працівники ресторану набиралися відповідно до нових кваліфікаційних вимог. Така політика з відбору персоналу мала позитивні наслідки. Через місяць скарги від клієнтів мінімізувалися, а ресторан почав отримувати непогані відгуки періодичних галузевих виданнях. На думку В.Кашина, помітні результати, пов'язані з покращанням якості обслуговування клієнтів, повинні відчутися протягом наступних чотирьох-п'яти місяців роботи ресторану.

Коли Луньов прочитав звіт про виконану роботу у ресторані, його це не втішило. За його прогнозами та з деяких чуток рейтинг ресторану серед постійних клієнтів знизився і не мав вже того *"елітного"* рівня, на який орієнтувалися при його відкритті. У розмові з Кашиним віце-президент висловив своє велике бажання виправити ситуацію та підвищити рівень обслуговування в ресторані протягом наступних трьох місяців. Віктор замислився: за цей час необхідно було здійснити переукомплектацію штату, провести навчання, спроектувати нову систему мотивації персоналу, але так нічого і не відповів віце-президенту. "Мабуть, пане Луньов, треба було зважувати рішення і терміни раніше!", - промайнула думка у Віктора, коли він закривав за собою двері кабінету віце-президента.

Завдання для обговорення

1. Чому проведені менеджером з персоналу Ольгою Челій заходи не покращили стан сервісного обслуговування в ресторані?
2. Охарактеризуйте кадрові заходи, що були здійснені при забезпеченні кадрової безпеки ресторану?
3. Сформулюйте ключові компетенції, якими повинен володіти адміністратор залу ресторану, офіціант
4. Складіть питання для інтерв'ю на вакантну посаду менеджера (управителя) ресторану.

Ситуаційна вправа 2

Між двома підлеглими (колегами) виник конфлікт, яким заважає їм успішно працювати. Кожен з них окремо звертався до Вас з проханням розібратись і

підтримати його позицію.

Оберіть та обґрунтуйте свій варіант поведінки в цій ситуації:

1. Спробуєте припинити конфлікт на роботі, а конфліктні взаємовідносини рекомендувати вирішити у позаслужбовий час.
2. Попросите розібратися у конфлікті спеціалістів - психолога, соціолога або іншу особу служби персоналу.
3. Особисто спробуєте розібратись у мотивах конфлікту і знайти прийнятний варіант для обох сторін варіант примирення.
4. З'ясуєте, хто з членів колективу є авторитетом для конфліктних сторін, і через нього вплинути на них.

Ситуаційна вправа 3.

Підлеглий ігнорує ваші поради та вказівки, робить все по-своєму, не звертаючи уваги на зауваження, не виправляючи те, на що ви вказуєте. Як ви вчините з цим працівником у подальшому?

1. Розібравшись у мотивах опору та усвідомивши їх неадекватність застосуєте звичайні адміністративні санкції.
2. В інтересах справи намагатиметесь викликати його на відверту розмову, спробуєте знайти з ним спільну мову, настроїти на діловий контакт.
3. Звернетесь до колективу, розраховуючи на те, що його неправильна поведінка буде осуджена і до нього застосують санкції громадського впливу.
4. Спробуєте спочатку розібратись в тому, чи не робите ви самі помилок у взаємовідносинах з підлеглим, а потім вже вирішите, як діяти.

Ситуаційна вправа 4.

Вас нещодавно призначили керівником колективу, в якому ви декілька років були співпрацівником. О 8.20 Ви призначили зустріч з підлеглим для з'ясування причин його частих запізнь на роботу, але самі несподівано запізнились на 15 хвилин. Підлеглий прийшов вчасно і чекав на Вас.

Як Ви розпочнете бесіду при зустрічі?

1. Незалежно від свого запізнення одразу вимагатимете його пояснень про запізнення на роботу.
2. Вибачитесь перед ним і почнете розмову.
3. Скасуєте розмову і перенесете її на інший час.
4. Ваш варіант відповіді.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота— це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються здобувачами освіти самостійно під методичним керівництвом викладача.

З метою поглиблення знань з освітнього компоненту «Еколого-економічна безпека» передбачено написання та презентацію на практичних заняттях рефератів за однією з наведених нижче тем в кожному семестрі вивчення дисципліни та підготовку наукових робіт. Виконані реферати, прорецензовані викладачем, виносяться на захист: виступ і обговорення в аудиторії на практичних заняттях.

До завдань самостійної роботи, які запропоновані здобувачам освіти, віднесено:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни.
4. Підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
5. Підготовка рефератів та їх захист.
5. Контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самоконтролю.

Теми рефератів та наукових робіт

1. Підходи до забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.
2. Фінансово-економічна безпека підприємства в умовах ринкової трансформації економіки.
3. Організаційно-економічні основи формування механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.
4. Сутність і методи забезпечення інтерфейсної безпеки підприємства.
5. Сутність і методи забезпечення ринкової безпеки підприємства.

6. Вплив негативних чинників на стан економічної безпеки вітчизняних підприємств.
7. Система захисту підприємства від зовнішніх та внутрішніх негативних чинників.
8. Порівняльний аналіз існуючих методів оцінювання економічної безпеки підприємства.
9. Якісне оцінювання економічної безпеки підприємства.
10. Кількісне оцінювання економічної безпеки підприємства.
11. Генезис системи фінансово-економічної безпеки підприємства.
12. Методологічний базис системи фінансово-економічної безпеки підприємства.
13. Особливості перевірки роботи служби економічної безпеки підприємства.
14. Охорона таємниць підприємства.
15. Специфіка технічного захисту інформації підприємства.
16. Особливості ділової розвідки на підприємстві.
17. Основні переваги підприємства, що має сильну структуру ділової розвідки.
18. Сутність та характеристика етапів моніторингу ефективності забезпечення економічної безпеки підприємства.
19. Вимоги щодо здійснення моніторингу ефективності забезпечення безпеки підприємства.
20. Методика формування стратегії економічної безпеки підприємства.
21. Управління ризиками реалізації стратегії економічної безпеки підприємства.
22. Правові аспекти комерційної таємниці.
23. Недобросовісна конкуренція і методи викрадення таємниць підприємства.
24. Складові обліково-аналітичного забезпечення системи фінансово-економічної безпеки підприємства.
25. Моніторинг реалізації стратегії економічної безпеки.
26. Механізм забезпечення безпеки підприємства.

27. Шляхи удосконалення адміністративно-правових заходів протидії тероризму.
28. Підвищення ефективності протидії терористичній загрозі.
29. Міжнародна практика боротьби з тероризмом.
30. Зміст сутнісних технологій профілактики терористичним проявам в Україні.
31. Виявлення і моніторинг загроз особистій безпеці підприємця.
32. Виявлення і моніторинг загроз майновій безпеці підприємства.
33. Концепція системи майнової та особистої безпеки підприємця.
34. Функції системи майнової та особистої безпеки підприємця.
35. Права громадянина України у контексті забезпечення його особистої безпеки.
36. Правові основи майнової та особистої безпеки підприємця.
37. Передумови особистої та майнової безпеки підприємця.
38. Вплив особистої безпеки керівника та персоналу на стан економічної безпеки підприємства.
39. Вплив майнової безпеки на стан економічної безпеки підприємства.
40. Аналіз рівня організації майнової та особистої безпеки підприємця за напрямками, ресурсами, виконавцями, взаємодією та ефективністю витрат.
41. Оцінка ефективності забезпечення майнової та особистої безпеки підприємця.
42. Правопорушення як фактор загрози у підприємницькій діяльності.
43. Основні напрями діяльності управлінця з фінансово-економічної безпеки щодо забезпечення захисту майна на підприємстві.
44. Діяльність управлінця з фінансово-економічної безпеки щодо забезпечення особистої безпеки керівника підприємства.
45. Документальне забезпечення охорони об'єктів та майнової безпеки підприємства. Поточне та перспективне планування.
46. Завдання та основні напрями діяльності щодо захисту майна та охорони об'єктів підприємства.
47. Система заходів протидії загрозам безпеки діяльності підприємства.

48. Програма комплексного забезпечення майнової безпеки підприємства та особистої безпеки керівника підприємства.
49. Характеристика чинників формування загроз майнової та особистої безпеки підприємця.
50. Загрози майнової безпеки підприємства, їх визначення та характеристика.
51. Характеристика загроз особистої безпеки керівнику підприємства.
52. Особливості врахування загроз майнової та особистої безпеки при організації системи безпеки на підприємстві.
53. Сучасний стан та проблеми особистої безпеки підприємців України.
54. Перспективи розвитку правового забезпечення охоронної діяльності в Україні.
55. Правове використання спеціальних засобів при забезпеченні захисту та охорони майна підприємства.
56. Терор та його прояви у підприємницькій діяльності.
57. Особливості підготовки персоналу щодо дій у екстремальних умовах.
58. Нормативно-правові акти, що регулюють відносини із забезпечення банківської безпеки.
59. Правове регулювання банківської та комерційної таємниці банку.
60. Сучасний стан банківської системи України.
61. Спеціальні методи наукового дослідження банківської системи України.
62. Загальні методи наукового дослідження банківської діяльності.
63. Методи контролю за діяльністю комерційних банків.
64. Характеристика системи захисту банківської діяльності в Україні.
65. Економічні, соціальні та правові умови захисту банківської діяльності в Україні.
66. Класифікація та загальна характеристика зовнішніх загроз банківській діяльності.
67. Діяльність спецслужб іноземних держав з отримання економічної інформації через банківські установи.

68. Класифікація та загальна характеристика внутрішніх загроз банківській діяльності.
69. Посягання на банківську власність, правопорушення при здійсненні кредитних, валютних, касових та інших операцій банку.
70. Недобросовісна конкуренція і промислове шпигунство в банках: ознаки і форми прояву.
71. Порушення порядку і правил дотримання режиму безпеки банківської діяльності як передумова здійснення правопорушень.
72. Порядок визначення відомостей, що становлять комерційну таємницю та конфіденційну інформацію банку.
73. Правила збереження конфіденційної інформації банку при укладенні договорів і веденні ділових переговорів.
74. Напрями виховної роботи з персоналом банку щодо забезпечення безпеки банківської діяльності.
75. Права й обов'язки керівництва банку щодо управління системою забезпечення безпеки банку.
76. Координація і взаємодія підрозділу безпек банку з правоохоронними органами.
77. Обов'язки працівників банку із забезпечення його безпеки.
78. Інженерно-технічні засоби захисту банківської безпеки.
79. Вимоги до банківського обладнання щодо захисту банківської діяльності.
80. Організація фізичної охорони банку. Пропускний режим.
81. Забезпечення безпеки касових операцій та інкасації коштів.
82. Порядок доступу до банківської інформації.
83. Організація службового діловодства в банках.
84. Відповідальність за порушення встановленого режиму роботи банку.
85. Правові засади інформаційно-аналітичної роботи в банках.
86. Захисні функції підрозділів банку при здійсненні кредитних операцій, організація їх взаємодії.
87. Контроль банку за цільовим використанням кредитних коштів боржниками.

88. Заходи забезпечення безпеки роботи банківських установ при здійсненні валютних операцій.
89. Забезпечення безпеки банків у зовнішньоекономічній діяльності.
90. Види екстремальних ситуацій у банківській діяльності.
91. Дії працівників банку в екстремальних ситуаціях.
92. Дії працівників банку в разі загрози вибуху, стихійних лих.
93. Загальна характеристика профілактичних заходів забезпечення безпеки банківської діяльності.
94. Використання новітніх технологій щодо запобігання правопорушень у банківській діяльності.
95. Відстеження й аналіз інцидентів, пов'язаних з інформаційною безпекою.
96. Підтримка ініціатив, що допомагають поліпшити інформаційну безпеку.
97. Оцінка придатності й координації впровадження конкретних засобів інформаційної безпеки для нових систем і сервісів.
98. Політика інформаційної безпеки.
99. Обмеження на копіювання й розкриття інформації.
100. Порядок допуску персоналу до інформації та ресурсів.

4. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Різновидом безпеки залежно від проявів деструктивних сил є:
 - а) міжнародна;
 - б) економічна;
 - в) інформаційна;
 - г) політична;
 - д) екологічна;
 - е) всі відповіді правильні;
 - є) немає правильної відповіді.

2. До показників стану економічної безпеки держави слід віднести:
 - а) динаміку народжуваності;

- б) виробництво ВВП на душу населення;
- в) порушення виробничих зв'язків;
- г) демонетаризація економіки та натуралізація обміну (бартер);
- д) кількість громадян з вищою освітою;
- е) відсутність суттєвих інвестицій в основний капітал; є) всі відповіді правильні;
- ж) немає правильної відповіді.

3. До завдань системи безпеки підприємства належать:

- а) виявлення джерел контрабанди;
- б) підвищення заробітної плати працівникам;
- в) своєчасна сплата податків і зборів;
- г) все перераховане;
- д) немає правильної відповіді.

4. Поняття "тіньове підприємництво" охоплює:

- а) продаж заборонених товарів;
- б) фінансовий лізинг;
- в) протидію контрабанді;
- г) застосування фінансових санкцій;
- д) застосування податкових пільг;
- е) всі відповіді правильні;
- є) немає правильної відповіді.

5. Підпільний сектор тіньової економіки включає:

- а) ремісництво;
- б) епізодичні підробітки;
- в) незначні протиправні доходи, отримувані за рахунок адміністративно-правових проступків;
- г) роботу на присадибних ділянках;
- д) всі відповіді правильні;

е) немає правильної відповіді.

6. До правоохоронних органів, які уповноважені вести боротьбу з економічною злочинністю, належать:

- а) Державна контрольно-ревізійна служба України;
- б) прокуратура;
- в) Рахункова палата;
- г) Державний департамент фінансового моніторингу;
- д) всі відповіді правильні;
- е) немає правильної відповіді.

7. До завдань недержавного забезпечення безпеки особи та підприємницької діяльності належать:

- а) розшук платників, які ухиляються від сплати податків;
- б) участь в оперативно-розшукових заходах;
- в) проведення дізнання;
- г) співпраця з органами державної влади у виявленні, попередженні, припиненні та розкритті злочинів;
- д) запобігання злочинам у сфері економічної діяльності;
- е) всі відповіді правильні;
- є) немає правильної відповіді.

8. До функцій податкової міліції слід віднести:

- а) забезпечення та захист права власності;
- б) забезпечення захисту життя, здоров'я, громадян;
- в) ведення обліку платників ПДВ;
- г) розслідування злочинів, скоєних у сфері підприємницької діяльності;
- д) запобігання корупції в органах податкової служби;
- е) всі відповіді правильні;
- є) немає правильної відповіді.

9. До функцій Державного комітету фінансового моніторингу України не належать:

- а) збір, обробка й аналіз інформації про фінансові операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу;
- б) проведення заходів щодо розшуку осіб, які здійснили фінансові операції, пов'язані з легалізацією злочинних доходів;
- в) створення і забезпечення функціонування єдиної державної інформаційної системи у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом;
- г) здійснення координації та методичного забезпечення діяльності суб'єктів первинного фінансового моніторингу.
- д) всі відповіді правильні;
- е) немає правильної відповіді.

10. Особи, яких залучають для виконання робіт, пов'язаних з підготовкою до приватизації та продажу об'єктів приватизації, повинні мати:

- а) кваліфікаційний атестат;
- б) ліцензію;
- в) дозвіл;
- г) доручення;
- д) всі відповіді правильні;
- е) немає правильної відповіді.

11. До складу інфраструктури приватизації належать:

- а) інвестиційні фонди;
- б) регіональні відділення фонду державного майна;
- в) контрагенти;
- г) органи внутрішніх справ;
- д) букмекерські фірми;
- е) всі відповіді правильні;

є) немає правильної відповіді.

12. Державний нагляд в електроенергетиці здійснює:

а) Національна комісія регулювання електроенергетики України;

б) Міністерство палива та енергетики України;

в) Кабінет Міністрів України;

г) Державна інспекція з експлуатації електричних станцій мереж;

д) Єдина енергетична мережа України;

є) всі відповіді правильні;

є) немає правильної відповіді.

13. До злочинів у сфері зовнішньоекономічної діяльності відносять:

а) шпигунство (ст. 114 КК);

б) контрабанду (ст. 201 КК);

в) бандитизм (ст. 257 КК);

г) хуліганство (ст. 296 КК);

д) всі відповіді правильні;

є) немає правильної відповіді.

14. Правовий статус суб'єктів господарської діяльності інших держав на території України визначається:

а) Кодексом України про адміністративні правопорушення;

б) міжнародними договорами;

в) національним законодавством країни, де зареєстрований та кий суб'єкт;

г) всі відповіді правильні;

д) немає правильної відповіді.

15. Нормативно-правовим актом, яким регулюються відносини імпорту-експорту, є:

а) Митний кодекс України;

- б) Закон України "Про основи національної безпеки України";
- в) Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність";
- г) Закон України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом";
- д) всі відповіді правильні;
- е) немає правильної відповіді.

16. Найвищим органом, що здійснює державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, є:

- а) Верховна Рада України;
- б) Президент України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Державна митна служба України;
- д) Національний банк України;
- е) немає правильної відповіді.

17. За призначенням статутного фонду комерційні банки поділяються на:

- а) акціонерні товариства;
- б) товариства з обмеженою відповідальністю;
- в) з участю іноземного капіталу;
- г) іноземні банки;
- д) всі відповіді правильні;
- е) немає правильної відповіді.

18. Не можуть виступати засновниками комерційних банків:

- а) малі підприємства;
- б) приватні підприємства;
- в) політичні партії;
- г) товариства з обмеженою відповідальністю;
- д) близькі родичі депутатів усіх рівнів;

- е) всі відповіді правильні;
- є) немає правильної відповіді.

19. Основними видами злочинів у кредитно-фінансовій сфері є:

- а) ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів (ст. 212 КК);
- б) шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК);
- в) незаконна приватизація державного, комунального майна (ст. 233 КК);
- г) хабарництво з боку посадових осіб банків під час надання кредитів (статті 368; 370 КК);
- д) всі відповіді правильні;
- е) немає правильної відповіді.

20. До предикатних злочинів — суспільно небезпечних протиправних діянь, що передували легалізації (відмиванню) злочинних доходів, згідно з КК України не належать:

- а) грабіж (ст. 186 КК);
- б) контрабанда (ст. 201 КК);
- в) ухилення від повернення виручки в іноземній валюті (ст. 207 КК);
- г) шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК);
- д) ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів (ст. 301 КК);
- е) всі відповіді правильні;
- є) немає правильної відповіді.

21. Egmont Group — це фінансовий аналог

- а) НЦБ Інтерполу в Україні;
- б) FATF;
- в) СБ України;
- г) ДПА України;
- д) всі відповіді правильні;

е) немає правильної відповіді.

22. Фінансові операції, які за своїми ознаками можуть бути пов'язані з легалізацією злочинних доходів підлягають:

- а) первинному та обов'язковому фінансовому моніторингу;
- б) державному та внутрішньому фінансовому моніторингу;
- в) первинному та внутрішньому фінансовому моніторингу;
- г) обов'язковому та внутрішньому фінансовому моніторингу;
- д) обов'язковому та державному фінансовому моніторингу;
- е) немає правильної відповіді.

23. Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошових коштів, здобутих злочинним шляхом, — це:

- а) INTERPOL;
- б) FATF;
- в) MONEYVAL;
- г) OSCE;
- д) немає правильної відповіді.

24. Ризики, які пов'язані із впливом і залежністю деяких галузей та сфер економічної діяльності між собою, мають назву:

- а) галузеві;
- б) глобальні;
- в) системні;
- г) міжгалузеві;
- д) прогнозовані;
- е) всі відповіді правильні;
- є) немає правильної відповіді.

25. За рівнем виникнення ризику бувають:

- а) несистемні;
- б) зовнішні;
- в) міжгалузевого походження;
- г) всі відповіді правильні;
- д) немає правильної відповіді.

26. Недопущення примусового припинення діяльності підприємства є метою:

- а) корпоративного управління;
- б) управління ризиками;
- в) менеджменту;
- г) антикризового управління;
- д) всі відповіді правильні;
- е) немає правильної відповіді.

27. Зміни, що відбуваються в межах самого суб'єкта господарювання, є однією з_ризиків:

- а) принципів;
- б) рис;
- в) ознак;
- г) причин;
- д) всі відповіді правильні;
- е) немає правильної відповіді.

28. Відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов, — це:

- а) інформація із обмеженим доступом;
- б) комерційна таємниця;
- в) таємна інформація;
- г) всі відповіді правильні;

д) немає правильної відповіді.

29. Відомості про платоспроможність не можуть бути віднесені до

- а) комерційної таємниці;
- б) банківської таємниці;
- в) конфіденційної інформації;
- г) інтелектуальної власності;
- д) всі відповіді правильні;
- е) немає правильної відповіді.

30. До інформації з обмеженим доступом належить:

- а) банківська та комерційна таємниця;
- б) таємна інформація і комерційна таємниця;
- в) таємна і конфіденційна інформація;
- г) державна і комерційна таємниця;
- д) немає правильної відповіді.

31. Головною метою управління фінансово-економічною безпекою підприємства є:

- а) забезпечення зростання добробуту власників;
- б) забезпечення стійкого фінансово-економічного розвитку підприємства в довгостроковому періоді;
- в) нейтралізація фінансових ризиків;
- г) ідентифікація та прогнозування зовнішніх і внутрішніх загроз фінансово-економічній безпеці підприємства.

32. До адміністративних методів управління фінансово-економічною безпекою належить:

- а) розроблення інструкції щодо оцінки фінансових ризиків;
- встановлення контрольно-пропускного режиму;

- б) бесіда керівника з підлеглим, який не виконав дорученого завдання у встановлений термін;
- в) система преміювання працівників служби фінансово-економічної безпеки;
- г) вірні відповіді а) та б);
- д) усі відповіді вірні.

33. Управління фінансовою стабільністю в системі управління фінансово-економічною безпекою підприємства включає:

- а) оптимізацію структури капіталу, активів та грошових потоків підприємства;
- б) нейтралізацію фінансових ризиків;
- в) відновлення фінансової рівноваги підприємства ;
- г) усі відповіді вірні.

34. Ефект фінансового важеля (левериджу) є внутрішнім механізмом управління фінансово-економічною безпекою підприємства, що дозволяє:

- а) нейтралізувати фінансові ризики;
- б) впливати на рентабельність власного капіталу;
- в) забезпечувати фінансову стабільність підприємства;
- г) знижувати ризик банкрутства.

35. Принцип ефективності управління фінансово-економічною безпекою підприємства означає, що:

- а) витрати на проведення заходів, спрямованих на нейтралізацію загрози не повинні перевищувати можливі збитки від її реалізації;
- б) заходи нейтралізації повинні розроблятися лише щодо реальних загроз;
- в) при розробленні комплексу заходів, спрямованих на запобігання чи нейтралізацію загрози, необхідно прагнути до мінімізації витрат фінансових, матеріальних, трудових ресурсів;

г) усі твердження відображають суть даного принципу.

36. Що не належать до основних принципів управління фінансово-економічною безпекою підприємства:

а) законність;

б) професіоналізм;

в) об'єктивність;

г) таємність;

д) усі вказані принципи є принципами управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

37. До об'єктів управління фінансово-економічною безпекою підприємства прямого впливу відносять:

а) конкурентів, споживачів, постачальників та інших суб'єктів його зовнішнього мікросередовища;

б) персонал підприємства;

в) структуру капіталу;

г) вірні відповіді а) та б);

д) вірні відповіді б) та в).

38. Сукупність головних елементів впливу на процес розробки і реалізації управлінських рішень для забезпечення захисту фінансово-економічних інтересів підприємства – це:

а) механізм управління;

б) функції управління;

в) принципи управління;

г) система управління.

39. Розроблені чи прийняті рішення у сфері фінансово-економічної безпеки підприємства мають швидко коригуватися, якщо цього вимагає зміна його зовнішнього чи внутрішнього середовища. Це принцип:

- а) адекватності управління;
- б) гнучкості управління;
- в) ефективності управління;
- г) оперативності управління.

40. Інформування працівників про досягнутий рівень фінансово-економічної безпеки підприємства, формування організаційної культури – це приклад використання:

- а) соціально-психологічних методів управління;
- б) економічних методів управління;
- в) адміністративних методів управління;
- г) непрямих методів управління.

41. Ідентифікацію загроз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, їхню оцінку за ймовірністю реалізації та можливими збитками; розрахунок показників фінансово-економічної безпеки підприємства передбачає виконання такої функції управління:

- а) аналізу;
- б) моніторингу;
- в) інформаційного забезпечення;
- г) контролю.

42. Формування системи стимулювання та штрафних санкцій для керівників та окремих виконавців прийнятих рішень за досягнення (недосягнення) відповідних цілей управління, нормативних і планових показників фінансово-економічної безпеки передбачає така функція управління:

- а) контролю;

- б) організаційного забезпечення;
- в) преміювання;
- б) мотивації.

43. На невеликих за обсягом діяльності та кількістю працівників підприємствах завдання управління фінансовою безпекою, як правило, покладені на:

- а) власника, бухгалтера, економіста, касира, юрисконсульта; б) раду з безпеки підприємства;
- в) фінансову дирекцію та фінансовий підрозділ підприємства;
- г) підрозділ фінансово-економічної безпеки.

44. Організація управління системою фінансово-економічної безпеки підприємства включає:

- а) визначення прав, обов'язків та відповідальності підрозділів служби фінансово-економічної безпеки та їхніх працівників;
- б) розроблення системи стимулювання належного виконання працівниками служби фінансово-економічної безпеки своїх функцій;
- в) підбір персоналу служби фінансово-економічної безпеки підприємства;
- г) усі названі дії.

45. Яким документом визначаються напрями діяльності підрозділу фінансово економічної безпеки:

- а) концепцією економічної безпеки підприємства;
- б) функціональними обов'язками керівника підрозділу економічної безпеки;
- в) положенням про раду з безпеки на підприємстві;
- г) статутом підприємства.

46. Чинниками формування організаційної схеми управління фінансово-економічною безпекою на підприємстві є:

- а) вид його економічної діяльності, обсяги господарської та, зокрема, фінансової діяльності;
- б) наявності об'єктів спеціального захисту;
- в) характеристики загальної організаційної структури управління;
- г) усі названі чинники.

47. Ланка управління – це:

- а) категорія менеджменту, яка відображає організаційний бік відносин управління;
- б) взаємозв'язки та супідрядність організаційних одиниць;
- в) конструкція організації, на основі якої здійснюють управління;
- г) відокремлений орган (працівник), наділений функціями управління, можливістю їхньої реалізації, а також відповідальність за бездіяльність або неправомірні дії.

48. Рівень управління – це:

- а) відокремлений орган (працівник), наділений функціями управління, можливостями їхньої реалізації;
- б) категорія менеджменту, яка відображає горизонтальні зв'язки між елементами управлінської структури;
- в) сукупність ланок управління на певному щаблі ієрархії управління;
- г) співвідношення результатів управлінської праці та затрат, які виникають.

49. Організаційна структура управління фінансово-економічною безпекою підприємства є:

- а) сукупністю його ланок на певному щаблі ієрархії управління;
- б) категорією менеджменту, яка відображає склад та структуру його функцій, а також кількість працівників, необхідних для їхньої реалізації;

- в) концентрацією його процесу і послідовність підпорядкування одних ланок іншим зверху донизу;
- г) склад, взаємозв'язки та супідрядністю його організаційних одиниць;

50. Організаційна структура управління фінансово-економічною безпекою має відповідати наступним вимогам:

- а) системності, комплексності, надійності;
- б) гнучкості, пропорційності, паралельності;
- в) оперативності, ергономічності, спеціалізації;
- г) оптимальності, оперативності, економічності.

51. Адаптивність організаційної структури управління фінансово-економічною безпекою підприємства означає:

- а) постійну відповідність організаційної структури параметрам керованої системи;
- б) здатність чітко реагувати на зміну попиту, вдосконалення технології виробництва;
- в) здатність організаційної структури пристосовуватися до змін, що відбуваються у зовнішньому середовищі;
- г) здатність організаційної структури швидко перебудовуватися відповідно до змін виробничих завдань.

52. Лінійні повноваження в організаційній структурі управління фінансово-економічною безпекою підприємства:

- а) передаються від вищих управлінських рівнів до нижчих;
- б) передаються від керівників до їхнього особистого апарату (помічникам, секретарям)
- в) делегуються спеціалістам функціональних підрозділів управлінського апарату;
- г) передаються безпосередньо від керівника підлеглому і далі іншим підлеглим.

53. Результатом здійснення функцій організації в управлінні фінансово-економічною безпекою підприємства є:

- а) розроблення і виконання стратегічного плану розвитку;
- б) розроблення положень про органи управління і посадових інструкцій;
- в) постійний аналіз ефективності роботи управлінського апарату;
- г) коригування відхилень від нормального ходу господарської діяльності.

54. Повноваження працівника управління фінансово-економічної безпеки підприємства передбачає права на:

- а) самостійний вибір виконуваної роботи;
- б) пошук нових ділових партнерів;
- в) самостійність дій, забезпечення відповідною інформацією і знаряддями праці;
- г) самостійність вирішення ділових питань у разі відсутності директора.

55. З відповідальністю управлінського працівника потрібно ознайомлювати при:

- а) прийомі на роботу;
- б) формуванні завдання, яке йому належить виконати;
- в) складанні посадової інструкції;
- г) невиконанні поставленого завдання.

56. Хто формує систему протидії недобросовісній конкуренції та недружнім поглинанням (рейдерам):

- а) керівник підприємства;
- б) директор з департаменту кадрів;
- в) акціонери;
- г) керівник служби фінансово-економічної безпеки.

57. Хто несе персональну відповідальність за реалізацію визначеної стратегії економічної безпеки підприємства:

- а) керівник служби економічної безпеки;

- б) власник підприємства;
- б) фінансовий директор;
- в) фахівці служби економічної безпеки.

58. Хто визначає принципи організації внутрішньої та зовнішньої взаємодії при вирішенні завдань забезпечення економічної безпеки підприємства, установи, організації:

- а) керівники зовнішніх організацій, з якими взаємодіє підприємство;
- б) керівник підприємства;
- в) керівник підприємства та його заступники;
- г) керівник служби економічної безпеки.

59. Що входить до змісту Положення про службу економічної безпеки підприємства, установи, організації:

- а) основні функції і завдання служби економічної безпеки;
- б) організаційна структура служби економічної безпеки;
- в) правові основи діяльності служби економічної безпеки;
- г) все вищенаведене.

60. Підтримку прийняття рішень у сфері фінансово-економічної безпеки забезпечує такий підрозділ (сектор) відділу (служби) фінансово-економічної безпеки підприємства:

- а) інформаційно-аналітичного забезпечення;
- б) розвідки і контррозвідки;
- в) охорони;
- г) технічної підтримки прийняття рішень.

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Форма підсумкового контролю успішності навчання - екзамен (2 семестр), які складають студенти в період заліково-екзаменаційної сесії, передбаченої навчальним планом.

Підсумковий контроль проводиться у формі усного семестрового екзамену згідно затвердженого розкладу.

Підсумкова семестрова оцінка з освітнього компоненту (за 100-бальною шкалою) визначається двома способами як сума трьох складових: 40 балів за поточне оцінювання і 60 балів за модульні контрольні роботи або 40 балів за поточне оцінювання та 60 балів за іспит.

Підсумкова семестрова оцінка виставляється без складання іспиту, якщо здобувач освіти успішно виконав усі завдання, передбачені силабусом освітнього компоненту, і набрав при цьому 75 балів і більше. Така оцінка виставляється у день проведення екзамену за умови обов'язкової присутності здобувача освіти. У разі незадовільної підсумкової семестрової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, здобувач освіти складає екзамен (60 балів), а його результат за модульні контрольні роботи анулюється.

Екзаменаційна оцінка визначається в балах від 0 до 60 за результатами виконання екзаменаційних завдань. Здобувачу освіти пропонується дати відповідь на 2 питання, кожне з яких оцінюється в 15 балів, розв'язати задачу чи кейс, які оцінюються в 30 балів.

Перелік питань на екзамен

1. Екологічна безпека, як складова національної безпеки України
2. Основні категорії екологічної безпеки.
3. Екологічна небезпека – основна категорія екологічної безпеки.
4. Принципи екологічної безпеки.
5. Критерії екологічної безпеки.
6. Рівні екологічної безпеки.
7. Територіальний розподіл екологічної безпеки в Україні.
8. Екологічні ризики та їх оцінка.

9. Стандартизація та нормування у сфері забезпечення екологічної безпеки
10. Вимоги екологічної безпеки щодо планування та забудови територій
11. Вимоги екологічної безпеки щодо продуктів харчування та продукції сільськогосподарського виробництва
12. Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій
13. Особливості системи попередження надзвичайних ситуацій.
14. Суть і цілі економічної безпеки держави
15. Складові економічної безпеки держави
16. Індикатори економічної безпеки держави
17. Концепція національної безпеки України
18. Національні інтереси та загрози економічній безпеці України.
19. Основні поняття у сфері системи економічної безпеки держави.
20. Суб'єкти забезпечення національної безпеки держави
21. Загальнодержавне забезпечення економічної безпеки
22. Недержавні суб'єкти забезпечення економічної безпеки держави.
23. Поняття еколого-економічної безпеки підприємства
24. Поняття складових еколого-економічної безпеки підприємства, їх характеристика
25. Принципи забезпечення еколого-економічної безпеки підприємства
26. Сутність, мета та завдання системи управління еколого-економічною безпекою підприємства
27. Порядок формування системи еколого-економічної безпеки
28. Основні елементи системи управління еколого-економічною безпекою підприємства
29. Концепція еколого-економічної безпеки підприємства
30. Негативні чинники впливу на стан складових еколого-економічної безпеки підприємства та їх характеристика
31. Загрози та чинники впливу на еколого-економічну безпеку підприємства
32. Сутність та значення діагностики в управлінні еколого-економічною безпекою бізнесу

- 33.Методика діагностики еколого-економічної безпеки підприємства
- 34.Система показників еколого-економічної безпеки підприємства
- 35.Основи організації управління еколого-економічною безпекою підприємства
- 36.Принципи організації управління еколого-економічною безпекою підприємства
- 37.Структура служби фінансово-економічної безпеки підприємства
- 38.Функції відділу (служби) фінансово-економічної безпеки підприємства
- 39.Сутність стратегії еколого-економічної безпеки підприємства
- 40.Послідовність формування стратегії еколого-економічної безпеки підприємства
- 41.Стратегічний аналіз еколого-економічної безпеки підприємства
- 42.Види стратегій еколого-економічної безпеки підприємства
- 43.Сутність та принципи антикризового управління підприємством
- 44.Організація антикризового управління на підприємстві
- 45.Реструктуризація підприємства: сутність, види та форми
- 46.Сутність та порядок проведення санації підприємства
- 47.Банкрутство та ліквідація підприємства
- 48.Діагностика банкрутства підприємства
- 49.Кадрова безпека підприємства
- 50.Методи забезпечення кадрової безпеки підприємства
- 51.Забезпечення надійності персоналу підприємства
- 52.Лояльність персоналу та сучасні технології її забезпечення
- 53.Поняття “корпоративний конфлікт”
- 54.Види корпоративних конфліктів
- 55.Поняття «рейдерство» та його види
- 56.Організація системи захисту підприємства від рейдерських захоплень
- 57.Сутність інтегрованої системи менеджменту забезпечення безпеки підприємства
- 58.Система управління безпекою праці на базі стандартів OHSAS 18000

59.Ризик менеджмент за вимогами міжнародного стандарту ISO/IES 27001

60.Міжнародні стандарти системи екологічного менеджменту ISO 14000

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Екологічна безпека: навчальний посібник / О. І. Мороз, І. М. Петрушка, О. Н. Кузь, М. В. Руда, Н. С. Ріпак. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 292 с.
2. Економічна безпека держави: навчально-методичний посібник / Живко З.Б., Черевко О.В., Копитко М.І., Зачосова Н.В., Живко М.О., Серета В.В., Занора В.О., Бівець А.В.; за ред. Живко З.Б. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 240 с.
3. Іванова Н.С. Економічна безпека : навч. посібник. Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 139 с.
4. Концептуальні основи соціоекологічної економічної безпеки: колективна монографія / Л. М. Черчик, Н. В. Коленда, Н. М. Матвійчук та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. М. Черчик. Луцьк : Терен, 2018. 496 с.
5. Краснянський М.Ю. *Екологічна безпека: навчальний посібник*. К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. 180 с.
6. Марченко О. С. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2022. 246 с.
7. Посилкіна О. В., Братішко Ю. С. Соціально-економічна безпека : конспект лекцій. Харків : НФаУ. 2019. 143 с.
8. Сак Т.В. Еколого-економічна безпека бізнесу (тренінг-курс): курс лекцій. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2021. 87 с.

Додаткова література

1. Колодязна, І. В., Букріна К. А. Економічна безпека в системі сталого функціонування підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство* / голов. ред. М. М. Палінчак. Ужгород, 2019. Вип. 23, Ч. 1. С. 135–140.

2. Повзун Д. І. Економічна безпека регіону як складова національної безпеки України. *Економіка та держава*. 2020. № 8. С. 89–94. DOI: [10.32702/2306-6806.2020.8.89](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.8.89)
3. Сак Т., Більо І., Ткачук Ю. Еколого-економічні наслідки російсько-української війни. *Економіка та суспільство*. 2022. №38. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-6>
4. Сак Т. В. Оцінка безпечності функціонування бізнесу в Україні. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки* : журнал / уклад. Любов Григорівна Ліпич, Мирослава Богданівна Кулинич. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. № 2(14). С. 34–41. (<https://echas.eenu.edu.ua/index.php/echas/article/view/317/268>)
5. Сак Т. В., Ющишина Л. О. Механізм антикризового управління в умовах забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки* : журнал / уклад. Любов Григорівна Ліпич, Мирослава Богданівна Кулинич. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. № 2. С. 66–74 (<https://echas.eenu.edu.ua/index.php/echas/article/view/450/377>)

Інтернет-ресурси

1. Кейси. Краща практика. URL: <http://www.management.com.ua/cases/>
2. Офіс протидії рейдерству (на правах департаменту). URL: <https://minjust.gov.ua/m/ofis-protidii-reyderstvu-na-pravah-departamentu>
3. Офіційний сайт громадського об'єднання «Антирейдер». URL: <http://anti-raider.org/>
4. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
6. Офіційний сайт СБУ. URL: <https://ssu.gov.ua/>

Додаток А

Система показників економічної безпеки підприємства

№ п/п	Показники	Розрахунок показника	Нормативне / порогове значення
1	2	3	4
Показники фінансової безпеки			
1	Коефіцієнт фінансової незалежності	$K_{\Phi H}$ = Власний капітал підприємства / Загальні джерела фінансування	0,50
2	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	K_{AL} = Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції / Поточні зобов'язання	0,30
3	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$K_{\text{ШЛ}}$ = Грошові кошти, поточні фінансові інвестиції, векселі одержані та дебіторська заборгованість / Поточні зобов'язання	0,80
4	Коефіцієнт загальної ліквідності	$K_{\text{ЗЛ}}$ = Поточні активи / Поточні зобов'язання	2
5	Рентабельність активів	R_A = Чистий прибуток x 100 / Середня вартість активів	4
6	Рентабельність власного капіталу	R_{BK} = Чистий прибуток x 100 / Середня величина власного капіталу	11
7	Рентабельність продукції	$R_{\text{П}}$ = Чистий прибуток x 100 / Собівартість продукції	11
8	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	K_{OA} = Чиста виручка від реалізації / Середній залишок оборотних активів	3
9	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	K_{OKZ} = Чиста виручка від реалізації / Середній залишок кредиторської заборгованості	5
10	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	K_{ODZ} = Чиста виручка від реалізації / Середній залишок дебіторської заборгованості	7
11	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	K_{OVK} = Чиста виручка від реалізації / Середня величина власного капіталу	8
Показники інтелектуально-кадрової безпеки			
12	Коефіцієнт забезпеченості персоналом	$K_{\text{ЗЛ}}$ = Фактична чисельність працівників / Чисельність працівників, передбачена штатним розписом	1
13	Коефіцієнт плинності персоналу	ПП = Чисельність звільненого персоналу / Середньооблікова чисельність персоналу	0,05
14	Продуктивність кадрів	ПП = Обсяг продукції / Середньооблікова чисельність персоналу	0,90
15	Коефіцієнт матеріального заохочення персоналу	M_3 = Середня заробітна плата персоналу підприємства / Середня заробітна плата персоналу за видом економічної діяльності	1
16	Коефіцієнт соціальної захищеності	K_{C3} = Вартість наданих соціальних послуг персоналу / Середньооблікова чисельність персоналу	0,25

17	Коефіцієнт стабільності персоналу	$K_{CT} = \text{Чисельність працівників, які постійно працювали протягом звітного періоду} / \text{Середньооблікова чисельність персоналу}$	0,90
18	Коефіцієнт інтелектуального рівня персоналу	$K_{IP} = \text{Чисельність висококваліфікованих працівників} / \text{Середньооблікова чисельність персоналу}$	0,70
Показники техніко-технологічної безпеки			
19	Фондовіддача	$\Phi_B = \text{Обсяг продукції} / \text{Середньорічна вартість основних засобів}$	8
20	Фондоозброєність праці	$\Phi_O = \text{Середньорічна вартість основних засобів} / \text{Середньооблікова чисельність персоналу}$	0,48
21	Коефіцієнт оновлення	$K_O = \text{Вартість придбаних у звітному періоді основних засобів} / \text{Вартість основних засобів на кінець звітного періоду}$	0,25
22	Коефіцієнт зносу	$K_3 = \text{Сума зносу основних засобів} / \text{Первісна вартість основних засобів}$	0,20
23	Коефіцієнт завантаження виробничих потужностей	$K_{ЗП} = \text{Обсяг виготовлення продукції} \times 100 / \text{Максимально можлива потужність підприємства}$	100
24	Коефіцієнт витрат на одиницю продукції	$V_{OP} = \text{Собівартість реалізованої продукції} / \text{Виручка від реалізації продукції}$	0,50
25	Коефіцієнт виконання виробничої програми за обсягом	$K_{ВП} = \text{Фактичний обсяг виготовленої продукції} \times 100 / \text{Плановий обсяг виготовленої продукції}$	100
26	Коефіцієнт браку	$K_B = \text{Вартість бракованої продукції} \times 100 / \text{Загальний обсяг продукції}$	3
27	Коефіцієнт використання сировини	$K_{BC} = (\text{Вартість сировини} - \text{Вартість непридатної для переробки сировини}) / \text{Загальна вартість сировини}$	1
28	Матеріаловіддача	$M_B = \text{Чиста виручка від реалізації продукції} / \text{Загальна сума матеріальних витрат}$	8,5
Показники політико-правової безпеки			
29	Коефіцієнт платіжної дисципліни	$K_{ПД} = (\text{Прибуток від операційної діяльності} - \text{штрафні санкції}) / \text{Прибуток від операційної діяльності}$	1
30	Коефіцієнт якості юридичних послуг	$K_{ЯЮП} = \text{Судові справи, виграні в суді} / \text{Загальна кількість судових позовів}$	1
31	Коефіцієнт правового забезпечення діяльності підприємства	$K_{ЕПЗ} = \text{Сума збитків від неналежного юридичного оформлення господарської діяльності} / \text{Загальні витрати підприємства}$	0,01
Показники інформаційної безпеки			
32	Коефіцієнт захищеності інформації	$K_{ЗИ} = \text{Розмір збитків від розголошення комерційної таємниці} / \text{Загальна величина витрат підприємства}$	0,01

33	Ефективність інформаційного забезпечення діяльності підприємства	$E_{I3} = \text{Приріст доходу від зростання інформованості працівників} / \text{Загальна сума витрат на організацію інформаційного забезпечення діяльності}$	1
34	Рівень використання сучасних засобів зв'язку	$P_{33} = \text{Сума витрат на використання сучасних засобів зв'язку} \times 100 / \text{Загальна потреба підприємства у сучасних засобах зв'язку}$	100
35	Коефіцієнт інформаційної озброєності	$K_{I3} = \text{Загальна сума витрат на організацію інформаційного забезпечення діяльності} / \text{Середньооблікова чисельність працівників}$	0,30
Показники екологічної безпеки			
36	Коефіцієнт безпечності продукції	$K_{БП} = \text{Вартість сертифікованої продукції} / \text{Загальний обсяг продукції}$	1
37	Коефіцієнт раціонального використання відходів	$K_{РВВ} = \text{Вартість зворотних відходів за цінами повноцінної сировини} / \text{Загальна вартість відходів}$	0,9
Показники силової безпеки			
38	Коефіцієнт захищеності майна підприємства	$K_{ЗМ} = \text{Витрати на охорону майна підприємства} / \text{Загальні витрати підприємства}$	0,10
39	Ефективність роботи служби охорони та режиму	$E_{СОР} = \text{Приріст прибутку, одержаного в результаті роботи служби охорони та режиму} / \text{Витрати на діяльність служби охорони та режиму}$	0,15
40	Коефіцієнт захищеності персоналу підприємства	$K_{ЗП} = \text{Витрати на охорону персоналу підприємства} / \text{Загальні витрати підприємства}$	0,10
Показники ринкової безпеки			
41	Частка підприємства на ринку	$Ч_{Р} = \text{Обсяг продажу підприємства упродовж звітнього періоду} \times 100 / \text{Загальний обсяг продажу підприємств що функціонують на ринку}$	20
42	Конкурентоспроможність продукції	$K_{П} = \text{Ціна виробу підприємства} / \text{Ціна еталонного виробу}$	0,8
43	Темп приросту ринкової частки підприємства	$T_{ПР} = \text{Частка ринку підприємства у звітньому періоді} / \text{Частка ринку підприємства у попередньому періоді}$	1,7
Показники інтерфейсної безпеки			
44	Коефіцієнт залежності від постачальників сировини і матеріалів	$K_{ЗП} = \text{Обсяг поставки сировини одним найважливішим постачальником} / \text{Загальний обсяг поставки сировини для виробництва}$	0,05
45	Коефіцієнта забезпеченості підприємства сировиною і матеріалами	$K_{ЗС} = \text{Вартість закупленої сировини протягом звітнього періоду} / \text{Вартість загальної потреби у необхідній сировині}$	1
46	Коефіцієнт лояльності покупців	$K_{ЛП} = \text{Приріст доходу від реалізації продукції} / \text{Витрати на розширення зон реалізації продукції}$	0,1

Додаток Б

Вихідні дані для виконання розрахункового завдання

Таблиця 1

Вихідні дані для розрахунку показників фінансової безпеки підприємства

(тис. грн.)

№ варіанту	Грошові кошти	Поточні фінансові інвестиції	Векселі одержані	Дебіторська заборгованість	Поточні активи	Активи підприємства	Поточні зобов'язання	Середня вартість активів	Власний капітал	Середня величина власного капіталу	Середній залишок оборотних активів	Середній залишок кредиторської заборгованості	Середній залишок дебіторської заборгованості	Чиста виручка від реалізації продукції	Собівартість продукції	Чистий прибуток
1	5,3	40,8	2,5	73,1	148,6	369,2	300,9	371,7	124,3	104,5	154,5	126,4	74,6	217,5	155,2	9,8
2	1,2	40,4	4,6	100,4	173,5	394,1	222,2	396,6	60,9	56,9	180,4	93,3	102,4	400,3	291,1	4,6
3	42,3	9,1	14,8	290,1	383,2	603,8	536,8	606,3	190,7	152,4	398,5	225,5	295,9	340,1	297,7	12,6
4	12,6	10,2	2,1	141,0	192,8	413,4	245,7	415,9	170,4	167,0	200,5	103,2	143,8	420,1	307,2	5,4
5	20,1	30,9	0,9	18,1	96,9	317,5	180,6	320,0	31,9	55,6	100,8	75,9	18,5	120,2	178,4	4,6
6	0,5	34,1	13,8	130,2	205,5	426,1	478,2	428,6	91,4	89,4	213,7	200,8	132,8	121,5	149,9	7,8
7	10,4	23,4	22,8	40,9	124,4	345,0	198,7	347,5	140,3	156,5	129,4	83,5	41,7	245,2	270,1	11,5
8	12,0	19,6	14,2	38,1	110,8	331,4	122,3	333,9	160,9	170,3	115,2	51,4	38,9	201,3	130,0	2,9
9	15,2	80,8	13,5	100,2	236,6	457,2	479,5	459,7	64,3	59,2	246,1	201,4	102,2	309,7	179,4	6,4
10	39,8	9,7	97,5	30,9	204,8	425,4	269,5	427,9	158,6	155,4	213,0	113,2	31,5	101,9	51,5	5,6

Таблиця 2

Вихідні дані для розрахунку показників інтелектуально-кадрової безпеки підприємства

№ варіанту	Чисельність працівників, чол.	Чисельність працівників, передбачена штатним розписом, чол.	Чисельність звільнених працівників, чол.	Середньооблікова чисельність персоналу, чол.	Чисельність працівників, які постійно працювали у звітному періоді, чол.	Чисельність висококваліфікованих працівників, чол.	Середня з/п персоналу підприємства, грн.	Середня з/п за видом економічної діяльності, грн.	Вартість наданих соціальних послуг персоналу, тис. грн.
1	142	145	15	140	121	84	2500	2500	25,6
2	160	160	21	162	136	90	1900	2500	38,9
3	149	150	10	155	127	101	2400	2500	12,6
4	198	200	21	201	168	100	2200	2500	22,7
5	127	150	8	136	108	86	1980	2500	13,9
6	160	160	11	160	136	95	3250	3500	37,8

7	170	170	10	175	145	99	2680	3000	28,9
8	131	145	14	150	111	65	2800	3000	25,3
9	153	155	18	162	130	102	1500	2200	12,9
10	187	190	22	200	159	124	1800	2400	48,1

Таблиця 3

Вихідні дані для розрахунку показників техніко-технологічної безпеки підприємства

№ варіанту	Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	Вартість придбаних основних засобів, тис. грн.	Вартість основних засобів на кінець звітного періоду, тис. грн.	Сума зносу основних засобів, тис. грн.	Фактичний обсяг виготовленої продукції (наданих послуг), тис. грн.	Фактичний обсяг виготовленої продукції, тис. од.	Вартість бракованої продукція, тис. грн.	Плановий обсяг виготовленої продукції (наданих послуг), тис. грн.	Виробнича потужність підприємства, тис. од.	Вартість придбаної сировини, тис. грн.	Вартість непридатної для переробки сировини	Матеріальні витрати підприємства, тис. грн.	Загальні витрати підприємства, тис. грн.
1	23,7	19,1	4,6	20,6	34,4	98,6	200	3,5	200	380	246,8	102,4	50,1	72,6
2	49,8	40,2	2,7	33,5	15,6	122,4	520	3,8	550	600	369,2	2,3	97,6	141,5
3	51,2	41,3	9,3	43,4	22,1	86,3	468	2,6	470	520	145,8	46,2	161,7	234,5
4	86,6	69,8	5,3	67	24,9	98,4	325	4,4	325	440	243,1	97,8	180,2	261,3
5	17,0	13,7	2,1	15,1	5,8	102,6	300	4,3	300	300	208,9	2,7	100	145,0
6	48,6	39,2	7,2	37,2	29,7	72,3	452	2,6	480	455	578,2	1,9	90,6	131,4
7	21,6	17,4	3,1	19,3	15,2	86,4	129	4,7	200	200	467,3	36,6	117,9	171,0
8	30,6	24,7	0,9	22,2	20,4	96,5	130	3,6	150	150	387,6	15,2	82,4	119,5
9	34,6	27,9	5,2	37	16,3	104,3	140	4,8	140	150	425,3	44,8	49,4	71,6
10	89,2	71,9	7,4	59,9	24,7	122,5	524	3,9	530	650	189,7	2,6	41,4	60,0

Таблиця 4

Вихідні дані для розрахунку показників політико-правової та інформаційної безпеки підприємства

№ варіанту	Збитки від розголошення комерційної таємниці, тис. грн.	Витрати на організацію інформаційного забезпечення діяльності, тис. грн.	Витрати на використання сучасних засобів зв'язку, тис. грн.	Потреба підприємства у сучасних засобах зв'язку, тис. грн.	Приріст доходу від зростання інформованості працівників, тис. грн.	Збитки від неналежного юридичного оформлення господарської діяльності, тис. грн.	Штрафні санкції, тис. грн.	Прибуток від операційної діяльності, тис. грн.	Судові справи виграні в суді, од.	Загальна кількість судових позовів, од.
1	21,6	15,2	20,4	30	5,2	1,2	19,2	316,3	1	2
2	12,4	24,3	15,3	20	4,1	5,2	2,4	238,2	1	1
3	2,8	11,5	5,7	8	5,9	2,6	28,9	346,4	2	2
4	2,5	12,8	3,9	5	5,3	3,8	42,3	357,9	4	5
5	1,8	15,4	35,8	36	4,1	2,8	1,3	366,8	1	1
6	1,1	24,9	40,9	45	4,2	8,6	4,0	373,6	2	2
7	0,9	10,3	25,8	50	2,7	2,4	1,1	498,1	5	8
8	1	12,7	23,7	42	7,8	2,5	1,2	369,3	3	3

9	2,3	16,7	15,2	20	9,1	1,7	0,8	508,3	1	2
10	1,6	45,3	46,7	50	12,9	1,9	0,9	297,4	1	2

Таблиця 5

Вихідні дані для розрахунку показників екологічної та силової безпеки підприємства

№ варіанту	Вартість сертифікованої продукції, тис. грн.	Вартість зворотних відходів за цінами повноцінної сировини, тис. грн.	Загальна вартість відходів, тис. грн.	Витрат на охорону майна підприємства, тис. грн.	Витрати на охорону персоналу підприємства, тис. грн.	Витрати на діяльність служби (підрозділу) охорони та режиму, тис. грн.	Приріст прибутку, одержаного в результаті роботи служби (підрозділу) режиму та охорони, грн.
1	93	2	2,3	5,5	6,5	27,0	1,2
2	88,7	2,6	4,9	9,6	8,5	33,1	2,2
3	74,6	3,4	5,6	10,0	4,5	29,5	3,2
4	98,4	7,6	8,9	10,0	8,5	33,5	0,5
5	94	10,4	12,4	8,6	10,5	34,1	3,6
6	69,9	4,6	5,6	10,0	8,5	33,5	3,6
7	86,4	1,0	1,9	10,0	10,3	35,3	1,2
8	96,5	2,0	2,7	10,0	5,7	30,7	2,7
9	103,4	3,5	3,9	5,0	6,4	26,4	1,3
10	96,6	1,7	2,2	2,6	5,6	23,2	1,2

Таблиця 6

Вихідні дані для розрахунку показників ринкової та інтерфейсної безпеки підприємства

№ варіанту	Обсяг продажу, тис. грн.	Обсяг продажу підприємств, які працюють на ринку, тис. грн.	Частка ринку підприємства в попередньому періоді, %	Ціна виробу (послуги) підприємства, грн.	Ціна еталонного виробу (послуги), грн.	Обсяг закупленої сировини у одного найважливішого постачальника, тис. грн.	Вартість загальної потреби у сировині, тис. грн.	Приріст доходу від реалізації продукції, тис. грн.	Витрати на розширення зон реалізації продукції, тис. грн.
1	217,5	1805,3	10,5	10,0	11,0	24,7	346,8	2,2	55,5
2	400,3	2121,6	16,2	1200,0	1400	55,4	609,2	8,0	95,8
3	340,1	5101,5	6,0	2100,0	2000	24,8	155,8	6,8	95,4
4	420,1	9452,3	4,0	5,5	6	13,4	269,1	8,4	130,2
5	120,2	4699,8	2,5	700,0	720	15,7	241,9	2,4	95,2
6	121,5	3244,1	3,0	30,0	34	48,2	583,2	2,4	49,7
7	245,2	4855,0	4,9	10,0	14	37,4	467,3	4,9	115,2
8	201,3	3683,8	5,0	100,0	120	23,3	445,6	4,0	100,7
9	309,7	2880,2	9,0	1200,0	1100	40,4	679,3	3,1	49,0
10	101,9	743,9	15,0	50,0	47	41,7	328,7	5,1	74,3

Навчально-методичне видання

Сак Тетяна Василівна

Еколого-економічна безпека

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку **__.** __. 2023. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Гарантітура Times

Ум. друк. арк. 7. Зам.№_ Тираж 50 прим.

Друк ПП «Поліграфія»